

Vårdarsång

En kommunikationsmetod med fokus på att främja komplexa omvårdnadssituationer i vård av personer med demenssjukdom

Lena Marmstål Hammar, Eva Götell

Lena Marmstål Hammar, leg. sjuksköterska, bitr. professor i Vårdvetenskap, Akademin för hälsa, vård och välfärd, Mälardalens universitet. Institutionen för hälsa och välfärd, Högskolan Dalarna. Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle, Karolinska Institutet, Stockholm. E-post: lena.marmstal.hammar@mdu.se

Eva Götell, leg. sjuksköterska, docent emeritus i vårdvetenskap, Akademin för hälsa, vård och välfärd, Mälardalens Universitet. E-post: evabirgot@hotmail.com

Denna artikel sammanställer genomförda studier om Vårdarsång inom demensvård. Begreppet Music Therapeutic Caregiving, på svenska Vårdarsång, myntades år 2001 med definitionen "när vårdare sjunger för eller tillsammans med personer med demenssjukdom under omvårdnad". Som en del av sjukdomen har personer med demenssjukdom svårigheter att kommunicera. Detta resulterar ofta i beteenden som motsträvighet och verbal och fysisk aggressivitet i interaktion med andra. Dessa reaktioner är vanliga under vardagliga integritetshotande omvårdnadssituationer, såsom hjälp med kroppshygien och toalettbesök. Forskningresultat med Vårdarsång har visat sig kunna underlätta dessa situationer, då vårdarens sång för eller tillsammans med den demenssjuka ger förbättrad möjlighet till kommunikation, samarbete och genomförande av omvårdnadshandlingar.

This article is a review of studies with Music Therapeutic Caregiving (also known as Caregiver singing) in the care of persons with dementia. The term Music Therapeutic Caregiving, in Swedish, Vårdarsång, was developed in 2001 with the definition "when caregivers sing for or together with persons with dementia during care". Persons with dementia have difficulties in communicating, which commonly results in resistive behaviors or verbal or physical aggressiveness in interaction with others. These behaviors mainly occur during care situations that threaten integrity for example in various bathroom situations. Research of Music Therapeutic Caregiving has in research shown to solve these situations, as it becomes a way to communicate and thus a way for the person and caregivers to encounter and cooperate.

Bakgrund

Globalt ökar äldre personer i befolkningen, vilket innebär en ökning av antalet personer med kognitiv funktionsnedsättning, även kallat demenssjukdomar (WHO, 2017). En demenssjukdom innebär kognitiva funktionsnedsättningar såsom försämrat minne och oförmåga att planera och genomföra vardagliga sysslor. Dessutom är det vanligt med avtagande talförmåga, nedsatt tidsuppfattning och orienteringsförmåga, ökad nedstämdhet, oro och ångest. Därtill kan hallucinationer och vanföreställningar förekomma. De kognitiva funktionsnedsättningarna resulterar ofta i beteenden så som verbal och/eller fysisk aggressivitet, motsträvighet, vandrande och plockande (Aarsland, 2020; Mallon et al., 2019). Symtomen och beteendena leder till att personer med demenssjukdom har svårt att klara sin tillvaro utan stöd och omsorg. Till en början ges ofta omsorgen och stödet av närstående, men i den senare fasen av sjukdomen krävs professionell vård, då ofta på särskilda boenden för personer med demenssjukdom (Demenscentrum, 2019). Den kognitiva funktionsnedsättningen och beteendena beskrivs som Beteendemässiga och Psykiska Symptom vid Demenssjukdom (BPSD)(Calsolaro et al., 2021). Aggressivitet och motsträvighet kan uppkomma i interaktion med andra och dessa beteenden är vanligast under omvårdnadssituationer där integriteten är hotad, såsom vid toalettbesök eller under duschning, men reaktionerna och beteendena kan också ske under andra situationer där kommunikation och samarbete är nödvändigt. Aggressivitet och motsträvighet kan vara påfrestande för den demensdrabbade personen själv, men också för vårdaren inom demensvård, och är en av de mest avgörande orsakerna till yrkesmässig utbrändhet (Kameoka et al., 2020; Kamiya et al., 2014).

För att minska BPSD hos personer med demens behandlas de ibland med antipsykotiska läkemedel. Dessa kan dock ge allvarliga biverkningar som är mer besvärande och fatala än eventuell positiv lindring av BPSD. Därför uppmanas vårdgivare att utveckla och använda så kallad icke-farmakologisk eller psykosocial behandling i första hand. (Abraha et al., 2017; Legere et al., 2018).

Icke-farmakologisk behandling är till exempel musikaktiviteter där personer med demens och närståendevårdare eller professionell vårdare deltar i gruppaktiviteter med musicerande och allsång. I en review-studie fann Skingley et al. (2020) att musikaktiviteter, såsom allsång kan förbättra kognition, välbefinnande, engagemang och kommunikation, samtidigt som dessa kan minska BPSD. Likaså fann Van der Steen et al. (2017) i en Cochrane-review att musikaktiviteter och musikterapi kan minska BPSD, och Pedersen et al. (2017) fann att specifikt aggressiva beteenden minskade under musikterapi. Lineweaver et al. (2021) visade att individanpassad musiklyssnade hade positiva effekter på BPSD, avslappning och humör, dock med kortvarig effekt. Vidare visade resultaten att

sång i grupp hade bättre påverkan på den sociala förmågan än musikaktiviteter där sång inte ingick.

Evans, Garabedian, och Bray (2017) undersökte sång i grupp och fann att under dessa sessioner blev medverkande personer mer aktiva och ökade sin sociala förmåga och interaktion med andra i gruppen. Cho (2018) påvisade att sångs-sessioner jämfört med musiksessioner utan sång, gav större effekt på livskvalitet och positiva känslouttryck. Även dessa resultat visade att effekterna var kortvariga och hade inte effekt på de situationer där de flesta BPSD-rektionerna uppkommer, såsom vid toalettbesök, duschning, förflyttning etc. Inom musikerapiforskning har studier med sång av professionella vårdare under vardagliga demensomvårdnadssituationer genomförts (Batt-Rawden & Stedje, 2020; Kröjer & Ridder, 2022). Här visar resultaten på nya framgångsrika sätt att främja psykosociala behov hos personer med demenssjukdom. Inom omvårdnad har flertalet studier genomförts med Vårdarsång (Götell, 2002) - på engelska Music Therapeutic Caregiving (Brown et al., 2001), och syftet med denna artikel är att redovisa de hittills genomföra studierna där Vårdarsång implementerats under vardagliga demensomvårdnadssituationer på särskilda boenden för personer med demens.

Metoder

Studier med Vårdarsång genomfördes med kvalitativa och kvantitativa metoder. Kontexten var särskilda boenden för personer med demenssjukdom och involverade personer med grav demenssjukdom och deras professionella vårdare.

Deltagare

Studierna genomfördes mellan åren 1997–2022. Såväl vårdare som personer med demenssjukdom deltog i datan som analyserades. Alla personer med demenssjukdom hade en diagnostiserad grav Alzheimers sjukdom eller Vaskulär demens. Vårdarna som medverkade var utbildade undersköterskor eller sjukvårdsbiträden och hade lång eftererhet av att vårda personer med demenssjukdom. Sammanlagt medverkade ca 50 personer med demenssjukdom, samt ca 100 vårdare i studierna.

Kontext och datainsamling

I samtliga studier deltog personer med grav demenssjukdom boende på särskilt boende och/eller deras vårdare. Situationer som studerats har varit olika, men en majoritet av dessa har fokuserat på morgontoalettsituationer. Dessa situationer inkluderade uppstigning från säng och förflyttning till toalett. Där avlägsnades nattdräkt, därefter genomfördes kropps- och ansiktstvätt och torkande med handduk. Sedan genomfördes applicering av deodorant och hudlotion, för att

sedan ta på kläder, borsta tänder och kamma hår. Den sedvanliga morgontoaletten (utan vårdarsång) utgjorde baslinje och videoobserverades för datainsamling, sedan genomfördes interventionen Vårdarsång som också videoobserverades.

På liknade sätt studerades förflyttingsituationer där vårdaren hjälper personen med demenssjukdom att förflytta sig från en punkt till en annan. Under förflyttningssituationerna sjöng och trallade vårdaren. Interventionen videofilmades. Den tredje situationen som studerats berör lunchätandet. Lunchätande videofilmades på sedvanligt sätt, därefter genomfördes videofilmning där personer med demens åt lunch samtidigt som vårdaren nynnade och utförde sina vårduppgifter. I analyserna av dessa data användes kvalitativa och kvantitativa metoder. En studie har ett mer generellt fokus på Vårdarsång, där vårdarna som deltog själva fick bestämma i vilken situation de önskade använda Vårdarsång beroende på vilken person med demens de vårdade. I denna studie användes ingen baslinje, utan vårdarna beskrev den upplevda påverkan på personerna med demens, när de använde Vårdarsång. Dessutom beskrev vårdarna eventuell skillnad i att använda Vårdarsång och andra musikaktiviteter så som musiklyssning, dans och samtal om musik.

I de artiklar som redovisar resultat från kvalitativa studier, ingick både personer med demenssjukdom och vårdare. De artiklar som redovisar resultat med kvantitativa metoder analyserar endast personerna med demenssjukdom. Utöver datainsamling i form av videoobservationer, användes fokusgruppsintervjuer och/eller individuella intervjuer för att samla in data.

Tabell 1 redovisar de studier som ingår i denna artikel och där samtliga studier inkluderar data med vardagliga omvårdnadssituationer som baslinje samt interventioner med Vårdarsång. Undantag för baslinjen är dock artikeln Swall et al. (2020).

Etiska överväganden

Samtliga studier har etiskt godkännande av nationella etikprövningsmyndigheten. Under morgontoaletsituationerna videoobserverades inga nakna underkroppar. Forskaren som filmade observerade noga personen med demenssjukdom för att identifiera eventuella obehag eller irritation av att bli filmad. Inga sådana reaktioner uppkom. Allt material har hanterats i relation till etiska aspekter och inga andra än deltagarna i forskargruppen har tagit del av videoobservationerna.

Tabell 1.

Morgontoalettsituationer
Brown, S., Götell, E., & Liisa Ekman, S. (2001). Research focus. Singing as a therapeutic intervention in dementia care. <i>Journal of Dementia Care</i> , 9(4), 33-37.
Brown, S., Götell, E., & Ekman, S.-L. (2001). Music-therapeutic caregiving: the necessity of active music-making in clinical care <i>The Arts in Psychotherapy</i> , 28, 125–135.
Engström G, Hammar Marmstål L, Williams C, & E, Götell. (2011). Evaluation of communication behavior in persons with dementia during caregivers' singing. <i>Nursing Reports</i> , 1(1).
Engström, G., Hammar Marmstål, L., Williams, C., & Götell, E. (2010). The impact of singing during caring on a person with dementia- Single Case Analysis of video-recorded sessions. <i>Music and Medicine</i> . https://doi.org/10.1177/1943862110386048
Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2009). The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: a qualitative analysis. <i>Int J Nurs Stud</i> , 46(4), 422-430. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=18241869
Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2002). Caregiver singing and background music in dementia care. <i>West J Nurs Res</i> , 24(2), 195-216.
Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2003). Influence of caregiver singing and background music on posture, movement, and sensory awareness in dementia care. <i>International psychogeriatrics / IPA</i> , 15(4), 411-430. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=15000420
Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Communicating through caregiver singing during morning care situations in dementia care. <i>Scand J Caring Sci</i> . http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=20573062
Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2011). Finding the key to communion- Caregivers' experience of music therapeutic caregiving in dementia care. A qualitative analysis. <i>Dementia: The International Journal of Social research and Practice</i> . https://doi.org/10.1177/1471301210392994
Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Reactions of Persons with Dementia to Caregivers Singing in Morning Care Situations. <i>The open Nursing Journal</i> (4), 35-41.
Hammar Marmstål, L., Emami, A., Götell, E., & Engström, G. (2011, Apr). The impact of caregivers' singing on expressions of emotion and resistance during morning care situations in persons with dementia: an intervention in dementia care [Research Support, Non-U.S. Gov't]. <i>J Clin Nurs</i> , 20(7-8), 969-978. https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03386.x
Hammar Marmstål, L., Götell, E., & Engström, G. (2011). Singing while caring for persons with dementia. <i>Arts & Health</i> , 3(1), 39-50. https://doi.org/10.1080/17533015.2010.481289
Hammar Marmstål, L., Williams, C., Swall, A., & Engström, G. (2012). Humming as a means of communicating during mealtime situations: A Single Case study involving a woman with severe dementia and her caregiver. <i>Journal of Nursing Education and Practice</i> , 2(3), 93-102.

<p>Swall, A., Hammar, L. M., & Gransjön Craftman, A. (2020). Like a bridge over troubled water - a qualitative study of professional caregiver singing and music as a way to enable person-centred care for persons with dementia. <i>Int J Qual Stud Health Well-being</i>, 15(1), 1735092. https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1735092</p> <p>Hammar Marmstål, L., Messelt, S., Skogsback, M. & Engström, G. (2022) Caregiver Singing Intervention: Do expressions of emotion and resistance differ between persons with vascular dementia and those with Alzheimer's disease? A pilot study. <i>Music & Science</i></p>
<p>Förflyttning</p>
<p>Thunborg, C., von Heideken Wägert, P., Söderlund, A. & Götell, E. (2012). Reciprocal struggling in person transfer tasks - Caregivers' experiences in dementia care. <i>Advances in Physiotherapy</i>, 14(4), 175-182.</p> <p>Götell, E., Thunborg, C., Söderlund, A. & Heideken Wägert, P. (2012). Can caregiver singing improve person transfer situations in dementia care? <i>Music and Medicine</i>, 237-244.</p>
<p>Måltidsituationer</p>
<p>Engstrom, G., & Hammar Marmstål, L. (2012). Humming as a Potential Tool for Facilitating Feeding Situations Between Persons With Dementia and Their Caregiver: A Single Case Study. <i>Music and Medicine</i>, doi:10.1177/1943862112456042.</p> <p>Hammar Marmstål, L. (2013). Can Humming Caregivers Facilitate Feeding During Mealtime Situations with Persons With Dementia? A Qualitative Study. <i>Non-Pharmacological Therapies in Dementia</i>, 3(1), 12-22.</p> <p>Hammar Marmstål, L., Williams, C., Swall, A., & Engström, G. (2012). Humming as a means of communicating during mealtime situations: A Single Case study involving a woman with severe dementia and her caregiver. <i>Journal of Nursing Education and Practice</i>, 2(3), 93-102.</p>
<p>Generell användning av Vårdarsång och musikaktiviteter i demensvård</p>
<p>Swall, A., Hammar, L. M., & Gransjön Craftman, A. (2020). Like a bridge over troubled water - a qualitative study of professional caregiver singing and music as a way to enable person-centred care for persons with dementia. <i>Int J Qual Stud Health Well-being</i>, 15(1), 1735092. https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1735092</p>

Interventionen Vårdarsång

I Vårdarsång genomför vårdarna omvårdnad som vanligt, men istället för att använda traditionellt tal, sjunger vårdarna sånger som personen med demens känner igen och tycker om. Traditionella folksånger och allsånger finns på repertoaren men även barnvisor och gamla schlagers från personens ungdomsår. Forskning visar nämligen att det är just dessa sånger som personer med demenssjukdom tycks komma ihåg och tycka om (Cross, 2006; Cuddy & Duffin,

2005). Detaljer om baslinje och interventioner samt övrig metodologi, så som analysmetoder etc., finns att läsa i respektive studie som redovisats i tabell 1.

Resultat

I denna artikel redovisas först hur vård utan Vårdarsång (baslinje) gestaltade sig i de genomförda studierna. Därefter redovisas resultaten av interventionen Vårdarsång.

Resultat under baslinje (utan Vårdarsång)

Situationerna under baslinjen karaktäriserades av en verbal kommunikation där vårdarna fick anstränga sig med att berätta för personen med demenssjukdom vad som pågick. Personen med demenssjukdom hade vanligtvis svårt att förstå, svårt för att uttrycka sig, visade förvirring, reagerade med skrikande och aggressiva handlingar mot personal (Götell et al., 2002, 2003, 2009; Hammar Marmstål, 2013; Hammar Marmstål, Emami, Engstrom, et al., 2010; Hammar Marmstål, Emami, Götell, et al., 2011; Hammar Marmstål, Götell, et al., 2011). Vårdarna beskrev i intervjuer hur de kämpade med att uppnå en god kommunikation, men att de ofta misslyckades med att nå personerna med demenssjukdom. De beskrev att de tvingades hantera fysisk och verbal aggressivitet och att samarbete var svårt att befästa (Hammar Marmstål, 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engstrom, et al., 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010). Under förflyttning beskrev vårdarna situationen på liknande sätt, men uttryckte också vikten av att använda kroppsspråk. De ansträngde sig att visa vart personen med demenssjukdom skulle gå och det kunde uppstå situationer när vårdarna själva riskerade att skadas, när de med sin kropp tog emot en person som kunde tappa balansen eller falla (Thunborg et al., 2012).

Baslinjesituationerna karaktäriserades också av att personerna med demenssjukdom ofta hade ihopsjunken kroppsställning, rörde sig långsamt och ofta asymmetriskt och uppvisade nedsatt förmåga att utföra handlingar i samband med aktiviteten, exempelvis hygienrutiner. De uttryckte också verbalt och icke verbalt en bristande förmåga att förstå i vilken omgivning de befann sig. Vårdarna anpassade sina kroppar och omsorgshandlingar för att försöka få personerna att medverka i aktiviteterna. Exempelvis sätta hårborsten i handen på personen och föra den till huvudet. Vårdarna berättade också hela tiden vad de gjorde (Götell et al., 2003; Hammar Marmstål, Emami, Götell, et al., 2011; Hammar et al., 2010). Personerna med demenssjukdom kunde uttrycka positiva känslor men ofta också negativa känslor som ilska, förvirring, genans och motstånd (Götell et al., 2009; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010; Hammar Marmstål, Emami, Götell, et al., 2011; Hammar et al., 2010)

Resultat under intervention- Vårdarsång

Under situationerna med Vårdarsång visade det sig i samtliga analyser att verbal- och ickeverbal kommunikation och samarbete förbättrades avsevärt. När vårdarna sjöng istället för att använda traditionellt tal för att berätta vad de gjorde, var det vanligt att personerna med demenssjukdom, trots talsvårigheter, sjöng med i sångerna och verkade förstå det som hände (Götell et al., 2002, 2009; Hammar Marmstål, 2011; Hammar Marmstål, 2013; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010; Hammar Marmstål et al., 2012; Swall et al., 2020). Resultaten visade också att personerna med demens använde mer social kommunikation under Vårdarsång, så som leenden och skratt, men också mer adekvat tal och de sjöng med i sångtexterna. Personerna med demenssjukdom uttryckte sig mer verbalt med positiva känslor (Engström et al., 2011; Hammar Marmstål et al., 2012). Vårdarna uttryckte i intervjuer att de under Vårdarsång lyckades skapa ett band och kommunicera och samarbeta i högre utsträckning med personerna med demens. De beskrev en ömsesidig glädje, vilket ledde till att de kände sig avslappnade och känslomässigt nära personerna med demens (Engström et al., 2010; Hammar Marmstål, 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010; Swall et al., 2020). Enligt vårdarna blev personerna mer mentalt närvarande, de blev engagerade och visade större förmåga att medverka i nödvändiga moment under omvårdnadssituationen (Hammar Marmstål, 2013; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2011; Hammar Marmstål, Emami, Engström, et al., 2010). Kvantitativa data visade också att uttryck av motsträvighet, såsom att ta tag i objekt, dra sig undan aktiviteten och negativa känslor så som ilska och sorgsenhet, minskade under interventionen Vårdarsång i jämförelse med baslinjen. Positiva uttryck så som välbehag, alerthet, samt känslor av glädje ökade under interventionen Vårdarsång i jämförelse med baslinjen (Engström et al., 2010; Hammar Marmstål, Emami, Götell, et al., 2011; Hammar Marmstål, Götell, et al., 2011).

Även under förflyttning ökade personerna med demenssjukdoms engagemang i situationen under Vårdarsång och de blev mer aktiva, vilket underlättade för vårdarna. Också under dessa situationer upplevde vårdarna ett ökat välbefinnande och förbättrad verbal och icke-verbal kommunikation. Dessutom under dessa situationer räckte det med att vårdarna sjöng, några särskilda instruktioner om vad som pågick behövdes inte. Genom Vårdarsång förbättrades dessutom personerna med demenssjukdom i sin kroppsställning: de blev rakryggade, lyfte på huvudet och tittade runt i rummet. Under samtliga studier med Vårdarsång närvarande, var personerna i större utsträckning mer själv-

ständiga och utförde nödvändiga handlingar såsom att tvätta sig, borsta sina tänder mer noggrant och ta på sig kläder. De fick bättre balans och förflyttade sig med stadigare steg. Vårdarna som också under dessa situationer anpassade sig till hur personerna använde sina kroppar och sinnen, kunde arbeta med mindre kroppslig ansträngning (Götell et al., 2009; Götell et al., 2012; Götell et al., 2003; Hammar, Emami, et al., 2011; Hammar, Götell, et al., 2011). I studien under förflyttning (Götell et al., 2012) berättade en vårdare att hon kände sig osäker när hon sjöng och hon ville gärna lära sig både att sjunga bättre och sjunga lämpliga sånger. I en studie där fokus var Vårdarsång i jämförelse med musikaktiviteter, så som musiklyssning och allsång, visade resultatet att Vårdarsång användes i syfte att underlätta samarbete och kommunikation under omvårdnadssituationer, medan musiklyssning var en användbar aktivitet för att förbättra socialt umgänge och öppna upp till samtal mellan vårdare och personer med demenssjukdom (Swall et al., 2020).

Vårdarsång har visat sig vara framgångsrikt för många parametrar som är väsentliga för en god omvårdnad av personer med demenssjukdom. Under Vårdarsång uppvisade personer med grav demens inga aggressiva beteenden, men de kunde reagera med viss motsvarighet, så som motvillighet eller oförmåga till att samarbeta eller följa instruktioner. Både vårdare och personer med demenssjukdom uttryckte positiva känslor och sinnestillstånd. Personerna med demens uttryckte ett lugn, samtidigt som de visade glädje, förtjusning och förundran. Dessutom uppväcktes latent förmågor såsom adekvat kommunikation, och medverkan i omvårdanden. Många personer med demenssjukdom som hade förlorat sin förmåga att tala adekvat, kunde sjunga hela sånger, ibland till och med bättre än vårdarna, vilket väckte stor förvåning och ömma känslor hos vårdarna.

Avslutande reflektion kring resultaten

Resultaten i vårdarsångsstudierna visar att metoden Vårdarsång är värd att användas inom vården av personer med grav demensvård. Intresset för metoden och dess användning har uppmärksammats och används nationellt och internationellt. När vårdaren sjunger för eller tillsammans med personer med demens under omvårdnadshandlingar, kan svåra problematiska reaktioner undvikas. För att Vårdarsång ska komma till användning måste vårdorganisationen och dess beslutfattare visa intresse för metoden. Vårdarna behöver stöd och utbildning i metoden med sångövningar och hjälp att sjunga lämpliga sånger. Här finns goda möjligheter med tvärprofessionellt samarbete med sjuksköterskor, läkare, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och framför allt med musikerapeuter, som besitter kunskap om musikanvändning i vården. Vi anser att Vårdarsångsmetoden är kostnadseffektiv och kan leda till förbättrad vårdkvalitet. När denna forskning om Vårdarsång påbörjades var omvårdnadsforskarna okunniga i

sångens och musikens påverkan under omvårdnad. Vi blev överraskade över de positiva resultaten och insåg genast att för att införa Vårdarsångsmetoden, bör vi utveckla ett tvärprofessionellt samarbete.

Reflektion kring metod och framåtblickande

Studierna som ingår i denna sammanfattande artikel består av såväl kvalitativa som kvantitativa studier som samstämmigt visar på de effekter och den påverkan Vårdarsång kan ha på personer med demenssjukdom. Vedertagna kvalitativa analyser har tillämpats i studierna, främst innehållsanalys, men här skulle även andra analysmetoder exempelvis diskursanalys kunna tillämpas. I de kvantitativa studierna har validerade instrument använts, men deltagarna har varit förhållandevis få. Större kvantitativa studier är önskvärt, likaså randomiserade kontrollerade studier för att frambringa resultat som har större möjlighet att generaliseras.

Referenser

- Aarsland, D. (2020). Epidemiology and Pathophysiology of Dementia-Related Psychosis. *J Clin Psychiatry*, 81(5). <https://doi.org/10.4088/JCP.AD19038BR1C>
- Abraha, I., Rimland, J. M., Trotta, F. M., Dell'Aquila, G., Cruz-Jentoft, A., Petrovic, M., Gudmundsson, A., Soiza, R., O'Mahony, D., Guaita, A., & Cherubini, A. (2017). Systematic review of systematic reviews of non-pharmacological interventions to treat behavioural disturbances in older patients with dementia. The SENATOR-OnTop series. *BMJ Open*, 7(3), e012759. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-012759>
- Batt-Rawden, K. B., & Stedje, K. (2020). Singing as a health-promoting activity in elderly care: a qualitative, longitudinal study in Norway. *Journal of Research in Nursing*, 25(5), 404-418. <https://doi.org/Artn1744987120917430> 10.1177/1744987120917430
- Brown, S., Götell, E., & Ekman, S.-L. (2001). Music-therapeutic caregiving: the necessity of active music-making in clinical care *The Arts in Psychotherapy*, 28 125–135.
- Calsolaro, V., Femminella, G. D., Rogani, S., Esposito, S., Franchi, R., Okoye, C., Rengo, G., & Monzani, F. (2021). Behavioral and Psychological Symptoms in Dementia (BPSD) and the Use of Antipsychotics. *Pharmaceuticals (Basel)*, 14(3). <https://doi.org/10.3390/ph14030246>
- Cho, H. K. (2018). The Effects of Music Therapy-Singing Group on Quality of Life and Affect of Persons With Dementia: A Randomized Controlled Trial. *Front Med (Lausanne)*, 5, 279. <https://doi.org/10.3389/fmed.2018.00279>
- Cross, I. (2006). Music and social being. *Musicology Australia*, 28, 114-126.
- Cuddy, L. L., & Duffin, J. (2005). Music, memory, and Alzheimer's disease: is music recognition spared in dementia, and how can it be assessed? *Medical hypotheses*, 64(2), 229-235. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=15607545
- Demenscentrum, S. (2019). *Om demenssjukdom och särskilt boende. En handbok från svenskt demenscentrum*. <https://demenscentrum.se>
- Engström G, Hammar Marmstål L, Williams C, & Götell, E. (2011). Evaluation of communication behavior in persons with dementia during caregivers' singing. *Nursing Reports*, 1(1).

- Engström, G., Hammar Marmstål, L., Williams, C., & Götell, E. (2010). The impact of singing during caring on a person with dementia- Single Case Analysis of video-recorded sessions. *Music and Medicine*. <https://doi.org/10.1177/1943862110386048>
- Evans SC., Garabedian C., & Bray, J. (2017). 'Now he sings'. The My Musical Memories Reminiscence Programme: Personalised interactive reminiscence sessions for people living with dementia. *Dementia (London)*, 1.
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2009). The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: a qualitative analysis. *Int J Nurs Stud*, 46(4), 422-430. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=18241869
- Götell, E. (2002). Att kommunicera genom sång i demensvården. *Tidskriften Vård*, 3, 45-48.
- Götell E, Thunborg C, Söderlund A, & von Heideken Wägert, P. . (2012). Can Caregivers Singing Improve Person Transfer in Dementia Care? *Music and Medicine*, 4(4), 238-243.
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2002). Caregiver singing and background music in dementia care. *West J Nurs Res*, 24(2), 195-216. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=11858349
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2003). Influence of caregiver singing and background music on posture, movement, and sensory awareness in dementia care. *International psychogeriatrics / IPA*, 15(4), 411-430. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=15000420
- Götell, E., Brown, S., & Ekman, S. L. (2009). The influence of caregiver singing and background music on vocally expressed emotions and moods in dementia care: a qualitative analysis. *Int J Nurs Stud*, 46(4), 422-430. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=18241869
- Hammar Marmstål, L. (2011). *Caregivers' singing facilitates mutual encounter. Implementation and evaluation of Music Therapeutic caregiving in complex dementia care situations* Karolinska Institute]. Stockholm.
- Hammar Marmstål, L. (2013). Can humming caregivers' facilitate feeding during mealtime situations with persons with dementia? A qualitative study. . *Journal of Non-pharmacological Therapies in Dementia*.
- Hammar Marmstål, L. (2013). Can Humming Caregivers Facilitate Feeding During Mealtime Situations with Persons With Dementia? A Qualitative Study. *Non-Pharmacological Therapies in Dementia*, 3(1), 12-22.
- Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Communicating through caregiver singing during morning care situations in dementia care. *Scand J Caring Sci*. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=20573062
- Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2011). Finding the key to communion- Caregivers' experience of 'music therapeutic caregiving' in dementia care. A qualitative analysis. *Dementia: The International Journal of Social research and Practice*. <https://doi.org/10.1177/1471301210392994>
- Hammar Marmstål, L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Reactions of Persons with Dementia to Caregivers Singing in Morning Care Situations. *The open Nursing Journal*(4), 35-41.
- Hammar Marmstål, L., Emami, A., Götell, E., & Engström, G. (2011). The impact of caregivers' singing on expressions of emotion and resistance during morning care situations in persons with dementia: an intervention in dementia care [Research Support, Non-U.S. Gov't]. *J Clin Nurs*, 20(7-8), 969-978. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03386.x>
- Hammar Marmstål, L., Götell, E., & Engström, G. (2011). Singing while caring for persons with dementia. *Arts & Health*, 3(1), 39-50. <https://doi.org/10.1080/17533015.2010.481289>

- Hammar Marmstål, L., Williams, C., Swall, A., & Engström, G. (2012). Humming as a means of communicating during mealtime situations: A Single Case study involving a woman with severe dementia and her caregiver. *Journal of Nursing Education and Practice*, 2(3), 93-102.
- Hammar, M. L., Emami, A., Engström, G., & Götell, E. (2010). Reactions of Persons with Dementia to Caregivers Singing in Morning Care Situations. *The open Nursing Journal*(4), 35-41.
- Hammar, M. L., Emami, A., Götell, E., & Engström, G. (2011). The impact of caregivers' singing on expressions of emotions and resistance in persons with dementia during morning care situations: an interventional study. *Journal of Clinical Nursing*. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03386.x>
- Hammar, M. L., Götell, E., & Engström, G. (2011). Singing while caring for persons with dementia. *Arts & Health*, 3(1), 39-50. <https://doi.org/10.1080/17533015.2010.481289>
- Kameoka, N., Sumitani, S., & Ohmori, T. (2020). Behavioral and psychological symptoms of dementia (BPSD) and care burden : Examination in the facility staff for elderly residents. *J Med Invest*, 67(3.4), 236-239. <https://doi.org/10.2152/jmi.67.236>
- Kamiya, M., Sakurai, T., Ogama, N., Maki, Y., & Toba, K. (2014). Factors associated with increased caregivers' burden in several cognitive stages of Alzheimer's disease. *Geriatr Gerontol Int*, 14 Suppl 2, 45-55. <https://doi.org/10.1111/ggi.12260>
- Kröger, J., & Ridder, H. M. (2022). "When the music is on, she is there" – Professional caregivers' perspectives and use of musical interactions in caring for the person with dementia. *Approaches: An Interdisciplinary Journal of Music Therapy*, .
- Legere, L. E., McNeill, S., Martin, L. S., Acorn, M., & An, D.. (2018). Nonpharmacological approaches for behavioural and psychological symptoms of dementia in older adults: A systematic review of reviews. *Journal of Clinical Nursing*, 27(7-8), E1360-E1376. <https://doi.org/10.1111/jocn.14261>
- Lineweaver, T. T., Bergeson, T. R., Ladd, K., Johnson, H., Braid, D., Ott, M., Hay, D. P., Plewes, J., Hinds, M., LaPradd, M. L., Bolander, H., Vitelli, S., Lain, M., & Brimmer, T. (2021). The Effects of Individualized Music Listening on Affective, Behavioral, Cognitive, and Sundowning Symptoms of Dementia in Long-Term Care Residents. *J Aging Health*, 8982643211033407. <https://doi.org/10.1177/08982643211033407>
- Mallon, C., Krska, J., & Gammie, S. (2019). Views and experiences of care home staff on managing behaviours that challenge in dementia: a national survey in England. *Aging & mental health*, 23(6), 698-705. <https://doi.org/10.1080/13607863.2018.1452898>
- Pedersen, S. K. A., Andersen, P. N., Lugo, R. G., Andreassen, M., & Sutterlin, S. (2017). Effects of Music on Agitation in Dementia: A Meta-Analysis. *Front Psychol*, 8, 742. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00742>
- Skingley, A., McCue, J., & Vella-Burrows, T. (2020). Using music interventions in the care of people with dementia. *Nurs Stand*, 35(6), 55-60. <https://doi.org/10.7748/ns.2020.e11560>
- Swall, A., Hammar, L. M., & Gransjö Craftman, A. (2020). Like a bridge over troubled water - a qualitative study of professional caregiver singing and music as a way to enable person-centred care for persons with dementia. *Int J Qual Stud Health Well-being*, 15(1), 1735092. <https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1735092>
- Thunborg, C., von Heideken Wägert, P., Götell, E., & Söderlund, A. (2012). Reciprocal struggling in person transfer tasks – Caregivers' experiences in dementia care. *Advances in Physiotherapy*, Online. <https://doi.org/10.3109/14038196.2012.725184>
- van der Steen, J. T., van Soest-Poortvliet, M. C., van der Wouden, J. C., Bruinsma, M. S., Scholten, R. J., & Vink, A. C. (2017). Music-based therapeutic interventions for people with dementia. *Cochrane Database Syst Rev*, 5, CD003477. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD003477.pub3>
- WHO. (2017). *Dementia Fact Sheet*. World Health Organization.